

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для здобувачів
ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Протокол № 2 від «02» вересня 2019 року

Чернігів ЧНТУ 2019

Право інтелектуальної власності. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання / Укл.: Стрілець О.М. - Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. - 2019. - 36 с.

Укладачі: СТРИЛЕЦЬ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу

Відповідальний за випуск: КОЛОДІЙ ІННА МИКОЛАЇВНА,
завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу

Рецензент: МАРУЩАК ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права,
конституційного права

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ».....	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності».....	6
1.2. Структура навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності».....	12
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності».....	14
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	15
Тема 1. Інтелектуальна, творча діяльність та її місце у соціально-економічному розвитку суспільства.....	15
Тема 2. Система права інтелектуальної власності.....	16
Тема 3. Джерела права інтелектуальної власності	18
Тема 4. Державна система правової охорони інтелектуальної власності...	19
Тема 5. Авторське право: об'єкти, суб'єкти, зміст	20
Тема 6. Суміжні права: поняття, об'єкти, суб'єкти, зміст	22
Тема 7. Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав....	23
Тема 8. Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки	24
Тема 9. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.....	26
Тема 10. Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)	28
Тема 11. Розпорядження правами інтелектуальної власності	29
Тема 12. Захист прав інтелектуальної власності.....	30
Тема 13. Міжнародні та європейські стандарти у сфері інтелектуальної власності.....	32
3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ».....	34
4. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА.....	36

ПЕРЕДМОВА

Вивчення права інтелектуальної власності - важливий напрямок юридичної освіти. Метою викладання навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності» отримання теоретичних знань у сфері правового регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, у тому числі в міжнародно-правових аспектах, а також формування у студентів практичних навичок щодо самостійного розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією норма законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні засвоїти основні положення інтелектуальної власності як учбової дисципліни та юридичної науки, що досліджує права, що відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах; правову охорону об'єктів інтелектуальної власності; охорону та захист прав інтелектуальної власності в їх матеріальному та процесуальному змісті; наукознавчі проблеми права інтелектуальної власності. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: засади правового регулювання відносин у сфері використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності; механізм права інтелектуальної власності; підстави для кваліфікації результатів творчості; підстави набуття правової охорони об'єктами права інтелектуальної власності, розпорядження правами інтелектуальної власності та захисту прав інтелектуальної власності; вміти: правильно інтерпретувати зміст правових норм національного, міжнародного, у тому числі європейського законодавства з питань кваліфікації та класифікації об'єктів права інтелектуальної власності; набуття, розпорядження та захисту прав інтелектуальної власності; застосовувати правові позиції судових органів у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота є основним способом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи. Опанування знаннями з даної учбової дисципліни передбачає значну самостійну, позааудиторну роботу студентів над засвоєнням матеріалу цього курсу: ознайомлення з першоджерелами, рекомендованою літературою, вивчення лекційного матеріалу, опрацювання питань винесених на самостійне вивчення та виконання письмових завдань. Самостійна робота також включає підготовку рефератів, доповідей та повідомлень. Крім того, деякі питання курсу повинні розглядатися студентами з урахуванням знань отриманих на заняттях з інших дисциплін, а це потребує додаткових зусиль і часу.

Самостійна робота повинна проводитися впродовж всього семестру, а її зміст визначається програмою курсу. При виконанні завдань необхідно використовувати матеріали підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях, збірки документів, ресурси Інтернет. При виконанні такої роботи

необхідно надати їй практичну спрямованість, тобто студенти не повинні обмежуватися знайомством із змістом підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях. Важливим також є дослідження нормативних актів, як загальнодержавного значення, так і міжнародних.

Дані методичні рекомендації складено відповідно до програми курсу «Право інтелектуальної власності», включають основні положення програми навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності», питання з основних тем курсу, винесені на самостійне опрацювання, практичні завдання, перелік додаткової літератури по кожній темі, а також перелік основної навчально-методичної літератури.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності»

ТЕМА 1. Інтелектуальна, творча діяльність та її місце у соціально-економічному розвитку суспільства

Вступ до курсу. Поняття інтелектуальної, творчої діяльності та її значення у соціально-економічному розвитку суспільства. Види інтелектуальної діяльності. Поняття інтелектуальної власності. Права людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Вплив політичних, соціальних, етичних, моральних норм на права інтелектуальної власності.

Становлення системи правової охорони результатів інтелектуальної власності.

ТЕМА 2. Система права інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності: спільні риси та відмінні ознаки. Юридична природа права інтелектуальної власності та становлення права інтелектуальної власності в Україні. Право інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному значенні.

Деліктна, рентна, договірна, особиста та нематеріальна теорії тлумачення правової природи результатів творчої діяльності. Пропріетарна концепція та теорія виключних прав визначення сутності прав на результати творчості.

Система права інтелектуальної власності. Взаємозв'язок права інтелектуальної власності з іншими галузями права. Сучасна доктрина права інтелектуальної власності, тенденції (закономірності) розвитку науки права інтелектуальної власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Сфера дії права інтелектуальної власності.

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності, їх класифікація. Виникнення, зміна та припинення правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Реалізація суб'єктивних прав, обов'язків та інтересів у сфері інтелектуальної власності.

ТЕМА 3. Джерела права інтелектуальної власності

Джерела права інтелектуальної власності та їх види. Національний та міжнародний рівні охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Конституція України як вихідне джерело законодавства про інтелектуальну власність. Комплексний характер законодавства у сфері інтелектуальної власності. Цивільний кодекс України як джерело права інтелектуальної

власності. Матеріальні та процесуальні кодекси, в яких регулюються питання інтелектуальної власності.

Спеціальні закони як джерело законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Джерела авторського права та суміжних прав. Джерела патентного права. Джерельна база засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів, робіт, послуг. Правове регулювання інших об'єктів інтелектуальної власності.

Міжнародні нормативно-правові акти у сфері правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності. Міжнародні акти у сфері авторського права та суміжних прав. Міжнародні акти у сфері промислової власності. Міжнародні акти у сфері засобів індивідуалізації.

ТЕМА 4. Державна система правової охорони інтелектуальної власності

Державне регулювання та управління у сфері інтелектуальної власності. Методи, принципи та форми державного управління інтелектуальною власністю.

Система суб'єктів державного управління у сфері інтелектуальної власності. Державна система охорони інтелектуальної власності та її складові. Завдання державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

ТЕМА 5. Авторське право: об'єкти, суб'єкти, зміст

Поняття авторського права. Авторське право в об'єктивному і суб'єктивному значенні. Принципи та значення авторського права. Виникнення і здійснення авторського права, межі його чинності.

Об'єкти авторського права. Об'єкти, на які авторське право не поширюється. Основні види творів науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом. Похідні твори та компіляції даних. Комп'ютерні програми як об'єкти охорони авторського права.

Суб'єкти авторського права. Автор та його правонаступники. Співавторство. Види співавторства. Юридичні особи як суб'єкти авторського права. Роботодавець як суб'єкт авторського права. Службові твори.

Загальна характеристика прав авторів. Особисті немайнові права. Майнові права автора. Строки чинності авторських прав. Наслідки припинення чинності авторських майнових прав. Обмеження авторських майнових прав. Вільне відтворення творів. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових авторських прав.

Передача майнових авторських прав. Договори щодо розпорядження майновими авторськими правами.

ТЕМА 6. Суміжні права: об'єкти, суб'єкти, зміст

Поняття та види суміжних прав. Право на виконання, право на фонограми і відеограми, право на програми (передачі) організацій мовлення Виникнення і здійснення суміжних прав. Умови охорони суміжних прав.

Об'єкти суміжних прав. Виконання як об'єкт правової охорони. аудіовізуальні записи виробників фонограм і організацій мовлення. Використання фонограм, опублікованих з комерційною метою.

Суб'єкти суміжних прав. Виконавці, виробники фонограм, організації мовлення як суб'єкти суміжних прав. Строки чинності суміжних прав. Випадки вільного використання об'єктів суміжних прав. Зміст правовідносин у сфері суміжних прав.

ТЕМА 7. Колективне управління майновими правами авторів. Захист авторського права і суміжних прав. Захист авторських та суміжних прав

Управління майновими правами авторів. Правові засади діяльності організацій колективного управління. Порядок створення та особливості функціонування організацій колективного управління. Види організацій колективного управління в Україні.

Основні види порушень авторських та суміжних прав (плагіат, піратство, ввезення на митну територію контрафактної продукції тощо). Поняття та порядок захисту авторських та суміжних прав. Юрисдикційна та неюрисдикційна форма захисту. Загальні та спеціальні способи захисту авторського права і суміжних прав.

ТЕМА 8. Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки

Поняття патентного права. Правова охорона промислової власності. Загальна характеристика міжнародно-правових актів. Паризька конвенція про охорону промислових власності 1883 р. Договір про патентну кооперацію 1970 р. Євразійська патентна конвенція 1995 р.

Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти цивільних прав. Права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Умови правової охорони винаходу, корисної моделі і промислового зразка.

Суб'єкти патентного власності. Винахідники, автори промислових зразків, їх правонаступники і спадкоємці. Роботодавці.

Особисті немайнові права винахідника і автора промислового зразка. Майнові права патентовласника. Виключне право на використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка. Зміст виключного права.

Право на подання заявки. Заявка та її склад. Національний і конвенційний пріоритет. Розгляд заявки. Формальна експертиза заявки і експертиза заявки по суті. Рішення по результатам розгляду заявки. Реєстрація і видача патенту. Порядок оформлення прав на винаходи, корисні моделі, та промислові зразки, що становлять державну таємницю, та їх використання. Патентування винаходів, корисних моделей та промислових зразків в Україні та зарубіжних країнах.

Патент та його функції. Чинність патенту. Підтримання патенту в силі. Права, що випливають із патенту. Припинення чинності патенту.

Дії, які не визнаються порушенням патентних прав. Право попереднього користування. Примусове відчуження прав. Примусова ліцензія. Залежна ліцензія.

Поняття порушення патентних прав. Відповідальність за порушення прав володільця патенту. Цивільно-правова відповідальність за порушення патентних прав. Обсяг відповідальності.

ТЕМА 9. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, її співвідношення з авторським та патентним правом. Особливості прав на засоби індивідуалізації.

Поняття та особливості охорони комерційних (фірмових) найменувань. Критерії охороноздатності комерційних найменувань. Суб'єкти прав на комерційні найменування. Зміст суб'єктивних прав на комерційне найменування. Припинення прав на комерційні найменування.

Поняття та види торговельних марок. Функції торговельних марок. Умови правової охорони позначень як торговельних марок. Правовий режим добре відомих торговельних марок.

Суб'єкти прав на торговельні марки. Особливості оформлення та подання заявки. Експертиза документації. Реєстрація позначення як торговельної марки. Права та обов'язки, що впливають із реєстрації торговельної марки. Захист прав на торговельну марку.

Поняття географічного зазначення. Торговельна марка та географічне зазначення: спільне та відмінне у механізмі правової охорони. Зазначення походження товару та його види. Особливості охорони назви місця походження товару та географічного зазначення походження товару. Процедура реєстрації географічних зазначень в Україні. Зміст суб'єктивних прав на географічне зазначення. Підстави припинення охорони географічних зазначень.

ТЕМА 10. Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)

Концепція щодо нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.

Поняття наукового відкриття. Співвідношення наукового відкриття та винаходу. Права автора наукового відкриття. Порядок засвідчення та охорони права на наукове відкриття.

Поняття раціоналізаторської пропозиції. Об'єкти раціоналізаторської пропозиції. Умови правової охорони раціоналізаторської пропозиції. Суб'єкти права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Права автора раціоналізаторської пропозиції. Права юридичної особи, яка визначила пропозицію раціоналізаторською.

Поняття та ознаки сорту рослин. Поняття та ознаки селекційного досягнення в галузі тваринництва. Критерії охороноздатності сорту рослин. Особисті немайнові права на сорт рослин, породу тварин. Майнові права на сорт рослин, породу тварин, порядок їх набуття. Тимчасова правова охорона сорту. Строк чинності прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин. Припинення права на сорт та визнання його недійсним. Захист прав на сорт рослин, породу тварин.

Поняття компонування інтегральної мікросхеми.. Права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

Поняття комерційної таємниці. Ознаки комерційної таємниці, їх юридичне значення. Строк правової охорони комерційної таємниці. Місце комерційної таємниці у системі об'єктів інтелектуальної власності. Комерційна таємниця і ноу-хау.

Права на комерційну таємницю, їх загальна характеристика. Суб'єкти прав на комерційну таємницю. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин щодо комерційної таємниці. Захист права на комерційну таємницю.

ТЕМА 11. Розпорядження правами інтелектуальної власності

Поняття та види договорів у сфері інтелектуальної власності. Форма договорів у сфері інтелектуальної власності. Державна реєстрація договорів у сфері інтелектуальної власності.

Правові засади укладання окремих видів договорів у сфері інтелектуальної власності. Договори на замовлення та на виконання НДДКР. Договори у сфері трансферу технологій.

ТЕМА 12. Захист прав інтелектуальної власності

Захист прав інтелектуальної власності, його зміст, форми та способи. Юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту прав інтелектуальної власності. Захист прав інтелектуальної власності в адміністративному та судовому порядку.

Судочинство у сфері інтелектуальної власності. Процесуальні форми захисту прав інтелектуальної власності. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності.

Захист прав інтелектуальної власності в кіберпросторі. Захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні.

Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Види юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності.

ТЕМА 13. Міжнародні та європейські стандарти у сфері інтелектуальної власності

Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності. Міжнародна охорона прав інтелектуальної власності. Міжнародний захист прав інтелектуальної власності.

Міжнародна система охорони та захисту прав інтелектуальної власності.
Спеціалізована система захисту прав інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності в рамках Угоди про торговельні аспекти інтелектуальної власності.

Європейське законодавство з питань правової охорони і захисту прав інтелектуальної власності. Шляхи гармонізації національного законодавства з європейським у сфері інтелектуальної власності.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин			
		Всього			
			Лек.	Прак.	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Право інтелектуальної власності у правовій системі України					
1.	Інтелектуальна, творча діяльність та її місце у соціально-економічному розвитку суспільства	6	0	0	6
2.	Система права інтелектуальної власності	6	0	0	6
3.	Джерела права інтелектуальної власності	6	0	0	6
4.	Державна система правової охорони інтелектуальної власності				
Разом за змістовим модулем 1		18	0	0	18
Змістовий модуль 2. Авторське право і суміжні права					
5.	Авторське право: об'єкти, суб'єкти, зміст	12	2	2	8
6.	Суміжні права: поняття, об'єкти, суб'єкти, зміст	12	2	2	8
7.	Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2		36	6	6	24
Змістовий модуль 3. Право промислової власності					
8.	Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки	12	2	2	8
9.	Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	12	2	2	8
10.	Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем,	6	0	0	6

	селекційних досягнень, комерційної таємниці)				
	Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	22
	Змістовий модуль 4. Розпорядження та захист прав інтелектуальної власності				
11.	Розпорядження правами інтелектуальної власності	10	2	2	6
12.	Захист прав інтелектуальної власності	6	0	0	6
13.	Міжнародні та європейські стандарти у сфері інтелектуальної власності	8	0	0	8
	Разом за змістовим модулем 4	24	2	2	20
	Всього годин на дисципліну	120/120	16	14	90

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності»

Рекомендовані види та розподіл балів, які враховуються при виставленні поточного та модульного контролю (таблиця розроблена на основі Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів)

№	Види діяльності	Терміни	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів за семестр
1. Обов'язкові, вибіркові та стимулюючі види робіт				
1.1	Робота на семінарських заняттях	Протягом семестру	Відповіді, доповнення, терміни, тести	До 16 балів*
1.2	Ведення конспекту лекцій	Протягом семестру	Конспект	До 5-х балів
1.3	Наукова робота (виступ з доповіддю, публікація)	Протягом семестру	Виступ, публікація	До 10-ти балів
1.4	Ведення конспекту самостійної роботи	Протягом семестру	Конспект	До 5-ти балів
1.5	Виконання самостійної дослідної роботи	Протягом семестру	Виконана робота у вигляді реферату	До 6-ти балів
1.6	Ведення словника з предмету	Протягом семестру	Словник	До 6-ти балів
1.7	ЗМК	Протягом семестру	Підтверджуючі документи	До 12-ти балів
Разом за поточний контроль:				60 балів
*20 балів буде переведено з оцінок, які отримає студент під час семінарських занять, виконуючи усі види робіт. Наприклад: студент, відповідно до національної системи оцінювання заробив у підсумку за поточну роботу «5» - це 16-14 у балах; «4» - це 13-11; «3» - це 10-6; «2» - 5-1.				
2. Підсумковий контроль				
№ п/п	Підсумковий модуль	Терміни	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
2.1.	Екзамен	Відповідно до розкладу		до 40 балів
Разом за модульний контроль				40 балів
Зважена семестрова оцінка				100 балів

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА, ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ МІСЦЕ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте реферат про історію становлення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності.
2. Проаналізуйте історію становлення авторського права за римських часів.
3. Проаналізуйте історію становлення відносин щодо об'єктів права промислової власності за часів привілеїв.

Рекомендована література:

1. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
2. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. . – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007 – 696 с.
3. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., переоб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2010 – 976 с.
4. Антимонов Б.С, Флейшиц В.А. Авторское право / Б.С. Антимонов, В.А. Флейшиц. – М., 1957. – 280 с.
5. Антимонов Б.С, Флейшиц В.А. Изобретательское право / Б.С. Антимонов, В.А. Флейшиц. – М., 1960. – 227 с.
6. Близнец И.А.. Леонтьев К.С. Авторское право и смежные права. Учебник / И.А. Близнец, К.С. Леонтьев. – М. : Проспект, 2010. – 416 с.
7. Гордієнко С. Г. Забезпечення інтересів України у сфері захисту інтелектуальної власності: нормативно-правове регулювання: Монографія / С. Г. Гордієнко. – К.: Видавничий дім «Скіф», КНТ., 2008. – 248 с.
8. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики: Зб. наук. статей / За ред. Ю. С. Шемшученка, Ю. Л. Бошицького. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 424 с.
9. Кузнецов М.Н. Охрана результатов творческой деятельности в международном частном праве: монография / М. Н. Кузнецов. – М. : Изд-во УДН, 1988. – 180 с.

ТЕМА 2. СИСТЕМА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте основні концепції правової природи прав на об'єкти інтелектуальної власності.
2. Проаналізуйте співвідношення понять «право промислової власності» та «патентне право».
3. Дайте аналіз співвідношенню понять «право інтелектуальної власності» та «інтелектуальна власність».
4. Проаналізуйте підходи сучасних науковців до розуміння системи права інтелектуальної власності.
5. Визначте місце права інтелектуальної власності серед інших галузей юридичної науки.
6. Проаналізуйте історію становлення майнових прав творців об'єктів права інтелектуальної власності.
7. Проаналізуйте спеціальне законодавство, що регулює окремі об'єкти права інтелектуальної власності.
8. Порівняйте строки чинності майнових прав на різні об'єкти права інтелектуальної власності.
9. Надайте розгорнуту класифікацію правовідносин, що виникають у сфері інтелектуальної власності.
10. Поясніть, що означає поняття «суспільне надбання» стосовно об'єктів інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

1. Андрощук Г. О., Работягова Л. І. Патентне право: правова охорона винаходів: навч. посібник / Г. О. Андрощук, Л. І. Работягова. – К. : МАУП, 1999. – 216 с.
2. Атаманова Ю.Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави : монографія / Ю.Є. Атаманова. – Харків : Вид-во «ФИНН», 2008. – 424 с.
3. Бентли Л., Шерман Б. Право интеллектуальной собственности. Авторское право / пер. с англ. – СПб. : «Юридический центр Пресс», 2004. – 535 с.
4. Близнац И.А., Леонтьев К.С. Авторское право и смежные права. Учебник / И.А. Близнац, К.С. Леонтьев. – М. : Проспект, 2010. – 416 с.
5. Бонтлаб В. В. Цивільно-правове регулювання доменних імен : Автореферат дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. В. Бонтлаб // КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 24 с.
6. Гордієнко С. Г. Забезпечення інтересів України у сфері захисту інтелектуальної власності: нормативно-правове регулювання: Монографія / С. Г. Гордієнко. – К.: Видавничий дім «Скіф», КНТ., 2008. – 248 с.

7. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: навч. посібник, вид. 2-ге / І. І. Дахно. – К. : ЦНЛ, 2006. – 278 с.
8. Демченко Т.С. Правова охорона загальновідомих і знаменитих знаків у міжнародній практиці та в Україні / Т.С. Демченко // Вісник господарського судочинства. – 2001. – №3. – С. 198 – 206.
9. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей / В. А. Дозорцев. – М. : Статут, 2003 – 416 с.
10. Енциклопедія інтелектуальної власності / за ред. П. П. Крайнева. – К. : Старт-98, 2012. – 660 с.
11. Законодавство Європейського союзу та держав-членів Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності / за заг. ред. О.П. Орлюк. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2010. – 262 с.
12. Интеллектуальная собственность. Контрафакт. Актуальные проблемы теории и практики : Сб. науч. трудов. Т. 2 / под ред. В. Н. Лопатина. – М. : Изд-во Юрайт, 2009. – 303 с.
13. Ідріс К. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання / К. Ідріс / пер. з англ. – ВОІВ, 2006. – 371 с.
14. Ієвіня О. В., Мироненко В. П., Павловська Н. В., Пилипенко С. А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: навч. посібник / кол. авторів. – К. : КНТ, 2007. – 264 с.
15. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика / За ред. В. Л. Петрова, В. О. Жарова. У 4-х томах. – К., 1999.
16. Інтелектуальна власність у формуванні інноваційної економіки України: проблеми законодавчого забезпечення та державного регулювання / За аг. ред. проф. В. І. Полохала. Автор-упорядник: Г. О. Андрощук. – К: Парламентське вид-во, 2010. – 384 с.
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. – 2-ге вид., перероб і доп. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2006. Т. І. – 1080 с., Т. ІІ. – 1088 с.
18. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., переоб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2010 – 976 с.

ТЕМА 3. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте джерела права інтелектуальної власності, що застосовуються в Україні.
2. Визначте співвідношення між поняттям «джерело права інтелектуальної власності» та «джерело законодавства у сфері інтелектуальної власності».
3. Проаналізуйте співвідношення норм Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України у сфері регулювання об'єктів права інтелектуальної власності.
4. Встановіть місце спеціального законодавства, що регулює відносини у сфері інтелектуальної власності.
5. Назвіть основні міжнародно-правові джерела, що регулюють сферу інтелектуальної власності.
6. Проаналізуйте положення Паризької конвенції про охорону промислової власності.
7. Проаналізуйте положення Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів та надайте їх порівняльну характеристику.
8. Визначте місце актів ВОІВ в системі регулювання сфери інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

1. Законодавство Європейського союзу та держав-членів Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності / за заг. ред. О.П. Орлюк. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2010. – 262 с.
2. Андрощук Г.О. Інтернет-Договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності: науково-практичний коментар / Г.О. Андрощук. – К. : «Лазурит-Поліграф», 2011. – 80 с.
3. Глухівський Л. Національне законодавство з охорони прав на сорти рослин у контексті міжнародного законодавства / Л. Глухівський // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 9. – С. 3 – 9.
4. Капіца Ю. М. Проблеми охорони комерційної таємниці, ноу-хау та конфіденційної інформації в праві України / Ю. М. Капіца // Огляд законодавства України та його реалізації. – К., 2000. – С. 175 – 199.
5. Коваленко Т. З історії розвитку міжнародного законодавства про захист авторського права / Т. Коваленко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 3. – С. 35 – 43.
6. Коваль І. Ф. Господарсько-правове регулювання відносин у сфері промислової власності : монографія / І.Ф. Коваль. – Донецьк, Юго-Восток, 2013. – 640 с.

7. Комзюк Л.Т. Адаптація законодавства України про охорону «нових» суміжних прав до законодавства ЄС / Л.Т. Комзюк // Право України. – 2007. – № 5. – С. 82 – 85.
8. Комзюк Л.Т. Гармонізаційний потенціал проекту Європейського кодексу авторського права / Л.Т. Комзюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2011. – № 88. – С. 44 – 46.
9. Матвеев Ю.Г. Международная охрана авторских прав /Ю.Г.Матвеев. – М.,1987. – 222 с.
10. Носік Ю. Міжнародно-правова охорона комерційної таємниці / Ю. Носік // Право України. – 2004. – № 11. – с. 131 – 135.

ТЕМА 4. ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте державне регулювання та управління у сфері інтелектуальної власності.
2. Охарактеризуйте державне управління інтелектуальною власністю: методи, принципи та форми.
3. Визначте суб'єктів державного управління у сфері інтелектуальної власності.
4. Проаналізуйте судові рішення:
 - Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 23 січня 2013 року у справі № 2а-19105/10/2670 (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29114263>);
 - Постанова Київського апеляційного адміністративного суду 23 квітня 2013 року № 2а-11048/12/2670 (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31375088>);
 - Рішення Апеляційного суду м. Києва від 15 жовтня 2012 року у справі № 22-ц/61/13 (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34177437>);
 - Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 07 серпня 2013 року у справі № 826/659/13-а (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32943992>).

Рекомендована література:

1. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007 – 696 с.
2. Управление интеллектуальной собственностью: учеб. / В.И. Мухин. – М.: Гуманиар. изд. центр Владос, 2007. – 335с.
3. Івачевська Т. Державна система органів, що діють в сфері інтелектуальної власності, як основний елемент механізму державного управління нею / Т. Івачевська // Збірник наукових праць. – 2010. – №23. – С. 258 – 268.
4. Чеботарьов В. Державні інспектори з питань інтелектуальної власності / В. Чеботарьов, Т. Давиденко // Право України. – 2003. – №5. – С. 97 – 100.
5. Кравченко О. Система органів управління в сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні / О. Кравченко, С. Подоляка // Інтелектуальна власність. – 2004. – №1. – С. 4.

ТЕМА 5. АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА: ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ, ЗМІСТ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте Постанову Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10/print1366963333943465>) з точки зору її значення для застосування положень законодавства про об'єкти і суб'єкти, виникнення, здійснення та межі чинності авторського права.
2. Проаналізуйте колізії між приписами ЦК України і приписами спеціального законодавства щодо об'єктів та суб'єктів, виникнення, здійснення і меж чинності авторського права.
3. Складіть таблицю видів об'єктів авторського права. Наведіть кілька прикладів для кожного з видів.
4. Проаналізуйте Постанову Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10/print1366963333943465>) з точки зору її значення для застосування положень законодавства про зміст особистих немайнових праа автора, майнових авторських прав, строків чинності авторських прав, обмеження майнових авторських прав.
5. Проаналізуйте колізії між приписами ЦК України і приписами спеціального законодавства щодо об'єктів та суб'єктів, виникнення, здійснення і меж чинності авторського права.

Рекомендована література:

1. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. – К. : Логос, 2012. – 696 с.
2. Андрощук Г.О. Інтернет-Договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності: науково-практичний коментар / Г.О. Андрощук. – К. : «Лазурит-Поліграф», 2011. – 80 с.
3. Бентли Л., Шерман Б. Право інтелектуальної собствениости. Авторське право / пер. с англ. – СПб. : «Юридический центр Пресс», 2004. – 535 с.
4. Близнац И.А., Леонтьев К.С. Авторське право и смежные права. Учебник / И.А. Близнац, К.С. Леонтьев. – М. : Проспект, 2010. – 416 с.
5. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей / В. А. Дозорцев. – М. : Статут, 2003 – 416 с.
6. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
7. Комзюк Л.Т. Гармонізаційний потенціал проекту Європейського кодексу авторського права // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2011. – № 88. – С. 44-46.
8. Комзюк Л.Т. Місце авторського права в системах права держав Центрально-Східної Європи : деякі методологічні аспекти // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2010. – № 85. – С. 18-22.
9. Комзюк Л.Т. Сучасні тенденції гармонізації авторського права ЄС // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 32-39.
10. Липцик Д. Авторське право и смежные права / Д. Липцик / пер. с фр. – М. : Ладомир; изд. ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.
11. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. . – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007 – 696 с.
12. Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті Європейської інтеграції: концептуальні засади: монографія / за науковою редакцією О.П. Орлюк; кол. авторів: В.С. Дроб'язко, А.В. Міндрул, О.О.Тверезенко та ін. – К.: Лазурит-Поліграф, 2010. – 464 с.

ТЕМА 6. СУМІЖНІ ПРАВА: ОБ'ЄКТИ, СУБ'ЄКТИ, ЗМІСТ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте Постанову Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10/print1366963333943465>) з точки зору її значення для застосування положень законодавства про об'єкти і суб'єкти, виникнення, здійснення, зміст та межі чинності суміжних прав.
2. Проаналізуйте колізії між положеннями міжнародних договорів України, які є частиною національного законодавства, і спеціального законодавства щодо об'єктів та суб'єктів, виникнення, здійснення, змісту та меж чинності суміжних прав.
3. Проаналізуйте колізії між приписами ЦК України і приписами спеціального законодавства щодо об'єктів та суб'єктів, виникнення, здійснення, змісту та меж чинності суміжних прав.
4. Складіть таблицю видів суб'єктів суміжних прав. Наведіть кілька прикладів для кожного з видів.

Рекомендована література:

1. Андрощук Г.О. Інтернет-Договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності: науково-практичний коментар / Г.О. Андрощук. – К. : «Лазурит-Поліграф», 2011. – 80 с.
2. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. . – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007 – 696 с.
3. Бентли Л., Шерман Б. Право интеллектуальной собственности. Авторское право / пер. с англ. – СПб. : «Юридический центр Пресс», 2004. – 535 с.
4. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
5. Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті Європейської інтеграції: концептуальні засади: монографія / за науковою редакцією О.П. Орлюк: кол. авторів: В.С. Дроб'язко, А.В. Міндрул, О.О.Тверезенко та ін. – К.: Лазурит-Поліграф, 2010. – 464 с.
6. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. – К. : Логос, 2012. – 696 с.
7. Комзюк Л.Т. Адаптація законодавства України про охорону «нових» суміжних прав до законодавства ЄС // Право України. – 2007. – № 5. – С. 82-85.

8. Комзюк Л.Т. Гармонизация охраны прав на базы данных в процессе европейской интеграции // Альманах цивилистики (Киев). – 2011. – Вып. 4. – С. 401-413.
9. Стройко І.А. Вплив новітніх технологій на розвиток системи охорони прав організацій мовлення в Україні і світі / І.А. Стройко // Часопис Київського університету права. - 2008. - №3. - С. 245-250.
10. Яркіна Н.Є. Суміжні права в авторському праві: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 - цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Н.Є. Яркіна. - Харків. 2000. - 20 с.

ТЕМА 7. КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ АВТОРСЬКИМИ І СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте Постанову Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10/print1366963333943465>) з точки зору її значення для застосування положень законодавства про колективне управління майновими авторськими та суміжними правами і захисту авторських та суміжних прав.
2. За Єдиним державним реєстром судових рішень (<http://reyestr.court.gov.ua>) опрацюйте кілька судових рішень, важливих з точки зору застосування положень законодавства про колективне управління майновими авторськими та суміжними правами і захисту авторських та суміжних прав.
3. Проаналізуйте колізії між положеннями міжнародних договорів України, які є частиною національного законодавства, і спеціального законодавства щодо колективного управління майновими авторськими та суміжними правами і захисту авторських та суміжних прав.

Рекомендована література:

1. Дроб'язко В.С. Колективне управління авторським правом і суміжними правами: європейський досвід і національна практика. – К. : ПП “Авокадо”, 2006. – 88 с.
2. Дроб'язко В.С. Колективне управління авторським правом і суміжними правами. Зарубіжний досвід: монографія / Дроб'язко В.С. – К.: ТОВ ”Лазурит-Поліграф ”, 2010. – 166 с.
3. Доріс Лонг, Патріція Рей, Жаров В. О. та ін. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх

- правозастосування. Практичний посібник / Кол. авт. – К. : «К.І.С.», 2007. – 448 с.
4. Дроб'язко В. Адміністративна та кримінальна відповідальність в Україні за контрафакцію та піратство у сфері авторського права та суміжних прав / В. Дроб'язко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 3. – С. 48 – 54.
 5. Дроб'язко В. Аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, фонограми як об'єкт піратства / В. Дроб'язко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 6. – С. 75 – 79.
 6. Коваленко Т. Що робити, якщо ви стали жертвою контрафакції / Т. Коваленко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 5. – С. 57 – 61.
 7. Коваль А. М. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав: теорія і практика / А. М. Коваль. – К. : Юстініан, 2005. – 320 с.
 8. Коваль И. Ф. Защита прав интеллектуальной собственности: учеб. пособ. / И. Ф. Коваль; под. общ. ред. Е. П. Орлюк. – К.: ТОВ «Лазуріт – Поліграф», 2010. – 300 с.
 9. Харченко В.Б. Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія. – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2010. - 480с.
 10. Штефан О. Проблеми кваліфікації піратства у сфері авторського права та суміжних прав / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 4. – С. 25 – 32.

ТЕМА 8. ПАТЕНТНЕ ПРАВО УКРАЇНИ. ОХОРОНА ПРАВ НА ВИНАХОДИ, КОРИСНІ МОДЕЛІ І ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» з точки зору її значення для застосування положень законодавства про об'єкти і суб'єкти, виникнення, здійснення патентних прав.
2. Проаналізуйте особливості правової охорони винаходів та корисних моделей на підставі Паризької конвенції про охорону промислової власності 1883 р. та Договору про патенту кооперацію 1970 р.
3. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. № 5 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у правах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» на предмет особливостей судового розгляду спорів у сфері порушення патентних прав.

4. Проаналізуйте колізії між приписами ЦК України і приписами спеціального законодавства щодо правової охорони винаходів і корисних моделей. Чим вони зумовлені та яким чином вирішуються?
5. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» з точки зору її значення для захисту патентних прав.
6. Проаналізуйте особливості правової охорони промислових зразків на міжнародно-правовому рівні.
7. На підставі матеріалів судової практики проаналізуйте судові підходи до вирішення колізій прав на торговельні марки та промислові зразки.
8. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. №5 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у правах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» на предмет особливостей судового розгляду спорів у сфері порушення патентних прав.
9. Розв'яжіть задачі, запропоновані викладачем, який веде семінарські заняття.

Рекомендована література:

1. Андрощук Г.А., Ряботягова Л.И. Патентное право: правовая охрана изобретений. – Учебное пособие / Г.А. Андрощук, Л.И. Ряботягова. – К. : МАУП, 1999. – 212 с.
2. Калятин В.О. Интеллектуальная собственность. (Исключительные права). Учебник для вузов / В.О. Калятин. – М. : НОРМА, 2000. – 480 с.
3. Крайнев П.П., Роботягова Л.И., Дятлик І.І. Патентування винаходів в Україні монографія / За ред. П.П. Крайнева. – К.: Ін Юре, 2000. – 340 с.
4. Крижна В.М. Співвідношення прав на торговельну марку та промисловий зразок за законодавством України / В.М. Крижна // Вісник господарського судочинства. – 2005. – №3. – С. 191 – 197.
5. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник / Ю.М. Кузнецов. – К. : Кондор, 2005. – 428 с.
6. Макода В.Є. Правова охорона промислових зразків в Україні / В.Є. Макода. – К.: УАБ, 2000. – 172с.
7. Основи інтелектуальної власності. – К., Видавничий Дім “Ін Юре”, 1999. – 580 с.
8. Пиленко А.А. Право изобретателя / А.А. Пиленко. – М. : Статут, 2001. – 688 с.
9. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д.Святоцького. – К.: Концерн Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007 – 696 с.

10. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д.Святоцького. – К.: Концерн Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007 – 696 с.
11. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. В.М. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. – К. : Парламентське видавництво, 2006. – 432 с.
12. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони: Зб. наук. статей / За ред. Ю.С.Шемчушенка, Ю.Л.Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2004 – 548 с.
13. Радченко Н.А. Соотношение правовой охраны промышленных образцов и товарных знаков / Н.А. Радченко. – М., 2001. – 50 с.
14. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. Учебник /А.А. Сергеев. – М. : ТК Велби, 2003. – 752 с.

ТЕМА 9. ПРАВО НА ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте існуючу судову практику розгляду і вирішення спорів у сфері засобів індивідуалізації.
2. На підставі постанови Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» охарактеризуйте тенденції судової практики вирішення спорів з приводу засобів індивідуалізації.
3. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. №5 «Про деякі питання практики призначення судових експертиз у правах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» на предмет особливостей судового розгляду спорів у сфері порушення прав на засоби індивідуалізації.
4. Проаналізуйте Положення про фірму, затверджене постановою ЦВК і РНК СРСР 1927 р. на предмет застосування його окремих норм в Україні.
5. Проаналізуйте існуючу судову практику розгляду і вирішення спорів у сфері торговельних марок та географічних зазначень.
6. На підставі постанови Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» охарактеризуйте тенденції судової практики вирішення спорів з приводу торговельних марок.
7. Проаналізуйте постанову Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. №5 «Про деякі питання практики призначення судових

експертиз у правах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності» на предмет особливостей судового розгляду спорів про порушення прав на торговельні марки. Які питання можуть бути предметом дослідження судового експерта при розгляді зазначених спорів?

8. Проаналізуйте міжнародні договори у сфері охорони прав на торговельні марки (Мадридську угоду про міжнародну реєстрацію знаків 1891 р. та Протокол 1981 р., Договір про закони щодо товарних знаків 1994 року, Сінгапурський договір про право товарних знаків 2006 р.).
9. На підставі Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (угода ТРІПС) визначіть особливості міжнародно-правової охорони географічних зазначень.
10. Розв'яжіть задачі, запропоновані викладачем, який веде семінарські заняття.

Рекомендована література:

1. Бошицький Ю.Л., Козлова О.О., Андрощук Г.О. Комерційні найменування: основні правові аспекти. Наук.-практ. вид./ Ю.Л. Бошицький, Г.О. Андрощук. – К. : “Юридична думка”, 2006. – 216 с.
2. Веркман К. Товарные знаки: создание, психология восприятия: Пер. с англ. / К. Веркман. – М.: Прогрес, 1986. – 518 с.
3. Горленко С.А. Правовая охрана наименований мест происхождения товаров. 3-е изд. / С.А. Горленко. – М. : Информ. изд-й центр Роспатента, 2001. – 131 с.
4. Городов О.А. Право на средства индивидуализации: товарные знаки, знаки обслуживания, наименования мест происхождения товаров, фирменные наименования, коммерческие обозначения / О.А. Городов. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 448с.
5. Демченко Т.С. Охрана товарных знаков (порівняльно-правовий аналіз): монографія / Т.С. Демченко. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАН України. 2004. – 184 с.
6. Кодинець А.О. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України: монографія / А.О. Кодинець. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2007 – 312 с.
7. Кривошеїна І.В. Фірмове найменування: регулювання та правова охорона за законодавством України: Автореф. дис... канд.юрид.наук: 12.00.03 / І.В. Кривошеїна // КНУ імені Тараса Шевченка. – К, 2007. – 22 с.
8. Крижна В.М. Співвідношення прав на торговельну марку та промисловий зразок за законодавством України / В.М. Крижна // Вісник господарського судочинства. – 2005. – №3. – С. 191 – 197.
9. Кузнєцова Н.С., Кохановська О.В. Найменування юридичної особи і комерційне (фірмове) найменування. – С.446-459 / Н.С. Кузнєцова, О.В. Кохановська // Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики: Зб. наук. статей / За заг. ред.

- Ю.С.Шемшученка, Ю.Л.Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України: ТОВ «Юрид. думка», 2006. – 638с.
10. Мельник О.М. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні: цивільно-правовий аспект / О.М. Мельник. – Ірпінь, 2001. – 135 с.
 11. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д.Святоцького. – К.: Концерн Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007 – 696 с.
 12. Свядосц Ю.И. Правовая охрана товарных знаков в капиталистических странах. Учеб. пособие / Ю.И. Свядосц. – М., 1969. – 189 с.

ТЕМА 10. ПРАВОВА ОХОРОНА ІНШИХ ОБ’ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Визначить різницю в об’єктах правової охорони наукових відкриттів та винаходів; винаходів та раціоналізаторських пропозицій.
2. Проаналізуйте положення ч. 4 та ч. 6 ст. 488 ЦК України. Що мав на увазі законодавець закріплюючи дані норми?
3. Проаналізуйте існуючу судову практику розгляду і вирішення спорів у сфері охорони інших об’єктів промислової власності.
4. На підставі постанови Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із захистом прав інтелектуальної власності» охарактеризуйте тенденції судової практики вирішення спорів з приводу раціоналізаторських пропозицій та комерційних найменувань.
5. Охарактеризуйте особливості змісту прав на наукові відкриття.
6. Визначить процедуру охорони раціоналізаторських пропозицій. Чи встановлені мінімальні розміри винагороди за впровадження раціоналізаторських пропозицій?
7. Окресліть особливості охорони селекційних досягнень у галузі рослинництва.
8. Визначить перелік прав інтелектуальної власності на сорти рослин, що охороняються свідоцтвом та прав, правова охорона яких здійснюється на підставі патенту. Поясніть необхідність використання двох охоронних документів (патенту та свідоцтва) для охорони прав на сорт рослин.
9. Проаналізуйте співвідношення термінів: «інтегральна мікросхема», «компонування інтегральної мікросхеми», «топографія інтегральної мікросхеми», «топологія інтегральної мікросхеми». В яких законодавчих актах та в якому значенні вживаються ці поняття?
10. Проаналізуйте співвідношення комерційної таємниці та ноу-хау, комерційної таємниці та конфіденційної інформації.

11. Визначить відомості, що не можуть становити комерційну таємницю.

Рекомендована література:

1. Андрощук Г. Раціоналізаторська діяльність за кордоном / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 4. – С. 29 – 35.
2. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей / В.А. Дозорцев. – М. : Статут, 2003 – 416 с.
3. Закорецька Г. Охорона прав на раціоналізаторську пропозицію в новому Цивільному кодексі України / Г. Закорецька // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 4. – С. 3 – 7.
4. Підпригора О.А. Наукове відкриття в Цивільному кодексі України / О.А. Підпригора // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 7. – С. 3 – 7.
5. Горнісевич А. Правова охорона сортів рослин в Україні / А. Горнісевич // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 7 – 8. – С. 10 – 18.
6. Капіца Ю. М. Проблеми охорони комерційної таємниці, ноу-хау та конфіденційної інформації в праві України / Ю.М. Капіца // Огляд законодавства України та його реалізації. – К., 2000. – С. 175 – 199.
7. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія /О.В. Кохановська. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2006. – 463 с.
8. Носік Ю. Міжнародно-правова охорона комерційної таємниці / Ю. Носік // Право України. – 2004. – № 11. – С. 131 – 135.
9. Носік Ю.В. Права на комерційну таємницю в Україні: монографія / Ю.В. Носік. – К. : КНТ, 2007. – 240 с.
10. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію / Святоцький О., Крайнев П., Прахов Б. – К. : ІД «Ін Юре», 2004. – 128 с.

**ТЕМА 11. РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте рішення суду в частинах визнання ліцензійного договору недійсним та стягнення боргу за ліцензійним договором:
 - Рішення Печерського районного суду м. Києва від 22 березня 2013 року по справі № 2-4234/12 за позовом про визнання авторського права порушеним та визнання недійсним ліцензійного договору;
 - Постанова Вищого господарського суду України від 15.03.2005 року по справі № 8/285 за позовом про стягнення боргу.

Рекомендована література:

1. Андрощук Г.О. Інтернет-Договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності: науково-практичний коментар / Г.О. Андрощук. – К. : «Лазурит-Поліграф», 2011. – 80 с.
2. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. – К. : Логос, 2012. – 696 с.
3. Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності: збірник матеріалів наук.-практ. семінару / кол. авторів. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2010. – 156 с.
4. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: навч. посібник, вид. 2-ге / І. І. Дахно. – К. : ЦНЛ, 2006. – 278 с.
1. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
2. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007 – 696 с.
3. Договірне право України. Особлива частина: навч. посібник / за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
4. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. В.М. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. – К. : Парламентське видавництво, 2006. – 432 с.
5. Тверезенко О. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності / О. Тверезенко // Право України. – 2011. – № 3. – С. 139 – 148.
6. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., переоб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2010 – 976 с.

ТЕМА 12. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте рішення судів:
 - Рішення Господарського суду м. Києва від 29.08.2013 року по справі N 910/5371/13;
 - Постанова Вищого господарського суду України від 15 жовтня 2013 року по справі N 910/1424/13.
 - Постанова Вищого господарського суду України від 09.04.2008 року по справі N 03/3102.
 - Постанова Вищого господарського суду України від 31.05.2011 року по справі N 9/304-10.

- Постанова Вищого господарського суду України від 12.03.2013 р. по справі N 5023/3117/12 (5023/9129/11).
 - Постанова Вищого господарського суду України від 17.04.2012 р. по справі N 9/5005/7837/2011.
 - Постанова Вищого господарського суду України від 08.11.2011 р. по справі N 21/118-10.
 - Рішення Господарського суду Харківської області від 03.12.2007 р. по справі N 55/265-07.
2. Проаналізуйте рішення судів в частинах відшкодування моральної шкоди та виплати компенсації. Який спосіб обчислення моральної шкоди застосований судом по вказаним справам, які існують інші способи обчислення моральної шкоди:
- Рішення Подільського районного суду м. Києва від 15.02.2013 року по Справі № 2607/6517/12 про захист авторського права, виплату компенсації, відшкодування моральної шкоди;
 - Постанова Вищого господарського суду України від 25.12.2007 р. по справі № 39/25363-39/345.

Рекомендована література:

1. Афанасьєва К. О. Захист інтелектуальної власності в шоу-бізнесі : навч. посіб. / К. О. Афанасьєва. – К.: ВАІТЕ, 2009. – 255 с.
2. Доріс Лонг, Патріція Рей, Жаров В. О. та ін. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник / Кол. авт. – К. : «К.І.С.», 2007. – 448 с.
3. Дорошенко О. Ф. Судова експертиза у цивільних справах щодо об'єктів інтелектуальної власності: монографія / О. Ф. Дорошенко. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2008. – 206 с.
4. Дроб'язко В. С. Охорона баз даних: міжнародні, регіональні, національні аспекти : монографія / В. С. Дроб'язко. – К. : ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2008. – 132 с.
5. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : монографія / кол. авторів; за заг. ред. д.ю.н. Орлюк О. П. – К. : ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2009. – 242 с.
6. Захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. О. Швець, П. В. Солошенко, С. А. Петренко. – Маріуполь: вид-во «ПДТУ», 2012. – 215 с.
7. Коваль И. Ф. Защита прав интеллектуальной собственности: учеб. пособ. / И. Ф. Коваль; под. общ. ред. Е. П. Орлюк. – К.: ТОВ “Лазурит - Поліграф”, 2010. – 300 с.
8. Коваль А. М. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав: теорія і практика / А. М. Коваль. – К. : Юстініан, 2005. – 320 с.

9. Кузнєцова Н.С., Кохановська О.В. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні // Н.С. Кузнєцова, О.В. Кохановська // Право України. – 2011. – № 3. – С. 21 – 29.
10. Личенко І. О. Адміністративно-деліктні аспекти захисту права власності / І.О. Личенко. – Львів: ЗУКЦ, 2011. – 215 с.

ТЕМА 13. МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте особливості міжнародної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності.
2. Охарактеризуйте способи міжнародного захисту прав інтелектуальної власності. Наведіть приклади.
3. Визначте шляхи адаптації національного законодавства з європейським.
4. Визначте роль Зеленої та Білої книги Європейської Комісії в сфері інтелектуальної власності.
5. Визначте недоліки Європейської патентної конвенції.
6. Розкрийте зміст поняття “acquis communautaires”.
7. Дайте характеристику міжнародним стандартам захисту прав інтелектуальної власності.
8. Охарактеризуйте вплив права ЄС на законодавство України в сфері інтелектуальної власності.
9. Проаналізуйте міжнародні договори в сфері захисту інтелектуальної власності.
10. Охарактеризуйте сучасні тенденції гармонізації положень чинного законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності з Європейськими нормами.

Рекомендована література:

1. Законодавство Європейського союзу та держав-членів Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності / за заг. ред. О.П. Орлюк. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2010. – 262 с.
2. Доріс Лонг, Патріція Рей, Жаров В. О. та ін. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник / Кол. авт. – К. : «К.І.С.», 2007. – 448 с.
3. Іолкін Я.О. Торговельні марки в Україні та Європейському Союзі: монографія / Я.О. Іолкін. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2011. – 141 с.

4. Горнісевич А.М. Міжнародні стандарти захисту прав інтелектуальної власності / А. М. Горнісевич // Наука та інновації: науково-практичний журнал. – 2011. – Том 7. – № 3. – С. 49 – 53.
5. Захист прав інтелектуальної власності: довід США. Збірник документів, матеріалів, статей / за заг. ред. О. Д. Святоцького. – К., 2003. – 368 с.
6. Комзюк Л.Т. Гармонізаційний потенціал проекту Європейського кодексу авторського права / Л. Комзюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2011. – № 88. – С. 44 – 46.
7. Комзюк Л.Т. Сучасні тенденції гармонізації авторського права ЄС / Л.Т. Комзюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 32 – 39.
8. Комзюк Л. Адаптація законодавства України про охорону «нових» суміжних прав до законодавства ЄС / Л.Комзюк // Право України. –2007. – № 5. – С. 82–85.
9. Комзюк Л.Т. Місце авторського права в системах права держав Центрально-Східної Європи : деякі методологічні аспекти / Л.Т. Комзюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2010. – № 85. – С. 18 – 22.
10. Матеріали міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та ЄС: політика, законодавство, практика» (Київ, 15-16 червня 2011 р.) – К.: Фенікс, 2011. – 480 с.

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно.

Авторське право

1. Дати визначення авторського права та навести приклади видів творів, які охоплюються авторським правом.
2. Пояснити, що таке права, які охороняються авторським правом (особисті немайнові права, майнові права, в тому числі право на відтворення, на виконання, на переклад та переробку) (до 250 слів).
3. Описати обмеження, які можуть існувати щодо прав, наведених в п.2 (до 250 слів).
4. Вказати загальну тривалість дії авторського права, що надається Бернською конвенцією, ЄС та США.
5. Пояснити, яким сином авторське право може бути отримано та передано.
6. Перерахувати 5 мір, які можна використовувати для забезпечення захисту прав.

Суміжні права

1. Перерахувати бенефіціарів суміжних прав.
2. Вказати строк дії суміжних прав, який встановлено Римською конвенцією та Угодою ТРІПС.

Товарні знаки

1. Перерахувати та коротко описати ті позначення, які можуть використовуватися як товарні знаки.
2. Описати 2 умови охорони товарного знаку.
3. Пояснити відмінність між колективним знаком та сертифікаційним знаком.
4. Вказати виключні права власника товарного знаку.
5. Описати, як загальновідомі знаки охороняються у відповідності з Паризькою конвенцією та Угодою Тріпс.

Географічні зазначення

1. Описати в 100 словах зміст терміну «географічне зазначення» та його призначення.
2. Навести декілька прикладів географічних зазначень.
3. Описати в 100 словах різницю між термінами «географічне зазначення», «найменування місця походження» та зазначенням джерела.
4. Описати різні способи охорони товарів та послуг, які виробляються в певному регіоні.

Промисловий зразок

1. Пояснити, що таке промисловий зразок (до 50 слів).
2. Пояснити відмінність між охороною промислових зразків, охороною товарних знаків та винаходів.
3. Перерахувати переваги охорони промислових зразків для: - власника охорони; - покупця виробу; - економіки.
4. Описати спосіб, за допомогою якого промислового зразку може надаватися охорона.
5. Пояснити роль Гаазької угоди по промисловим зразкам.

Патенти на винаходи

1. Описати в 100 словах призначення патенту на винахід.
2. Перерахувати загальновизнані умови патентоздатності.
3. Перерахувати виключні права, що надаються власникам прав на винахід.
4. Вказати, за чиєю ініціативою здійснюється забезпечення захисту прав на винахід.
5. Пояснити, чому отримання патенту вимагається в будь-якій країні до того, як ви зможете подати позов правопорушнику в цій країні.

Недобросовісна конкуренція

1. Навести приклади недобросовісної конкуренції.
2. Перерахувати та пояснити основні види актів недобросовісної конкуренції.

Охорона нових сортів рослин

1. Пояснити роль Міжнародного союзу по охороні селекційних досягнень.
2. Пояснити, чому нові сорти повинні мати право на охорону.
3. Перерахувати вимоги, яким має відповідати сорт рослини для того, щоб йому була надана охорона.
4. Вказати права, що надаються правовласнику.
5. Визначити тривалість строку, на який можна отримати охорону.

4. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. – К. : Логос, 2012. – 696 с.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: навч. посібник, вид. 2-ге / І. І. Дахно. – К. : ЦНЛ, 2006. – 278 с.
3. Доріс Лонг, Патріція Рей, Жаров В. О. та ін. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник / Кол. авт. – К. : «К.І.С.», 2007. – 448 с.
4. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
5. Дронь М. М. Правовий захист інтелектуальної власності вищого закладу освіти : Навч. посіб. для студ. вузів / М. М. Дронь, О. М. Нікіфорова; Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2000. – 103 с.
6. Законодавство Європейського союзу та держав-членів Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності / за заг. ред. О.П. Орлюк. – К. : НДІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2010. – 262 с.
7. Коваль І. Ф. Защита прав интеллектуальной собственности: учеб. пособ. / И. Ф. Коваль; под. общ. ред. Е. Орлюк. – К.: ТОВ «Лазурит – Поліграф», 2010. – 300 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. – 2-ге вид., перероб і доп. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2006. Т. I. – 1080 с., Т. II. – 1088 с.
9. Право інтелектуальної власності. Академічний курс : Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
10. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. В.М. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. – К. : Парламентське видавництво, 2006. – 432 с.
11. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., переоб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2010 – 976 с.